Eğitim Bilimlerinde Güncel Araştırmalar

Eğitim Bilimlerinde Güncel Araştırmalar

Editörler
Doç. Dr. Harun Şahin
Doç. Dr. Burcu Avcı Akbel

Cetinje 2020

ISBN: 978-9940-46-021-1

Eğitim Bilimlerinde Güncel Araştırmalar

Editörler

Doç. Dr. Harun Şahin

Doç. Dr. Burcu Avcı Akbel

Cetinje 2020

Editörler
Doç. Dr. Harun Şahin
Doç. Dr. Burcu Avcı Akbel

Birinci Baskı •© Haziran 2020 /Cetinje-Montenegro

ISBN • 978-9940-46-021-1

© copyright All Rights Reserved

web: www.ivpe.me

Tel. +382 41 234 709

e-mail: office@ivpe.me

Ivpe

Cetinje, Montenegro

ÖN SÖZ

Küreselleşen günümüz dünyası ve artan bilgi birikimi bağlamında, bilim ve bilimin uygulamaya dönüşümü teknolojideki baş döndürücü hızda meydana gelen değişim ve gelişim; ülkeleri ve insanlarının artan öğrenme ihtiyacını da beraberinde ortaya çıkarmaktadır.

Öğrenme, insanoğlunun yeryüzündeki varoluşundan bugüne, infomal süreçlerin etkisnden uzaklaşarak formal süreçlerin baskınlığında ve etkisinde süreğen, belirli düzeyde çevresel uyarıcıların da işe koşulduğu, etkileşimli, birikik ve aktif bir süreçtir. Bireyin çevresi ile etkileşimi sonucu yaşantı ürünü, az ya da çok kalıcı izli davranış değişikliği öğrenmenin, sorumluluğu da öğrencidedir.

Nitekim artan bilgi birikimi ve karmaşıklığı öğretim etkinliklerinin planlanması, programlanması, tasarlanması ve düzenlenmesini kaçınılmaz ve bu kapsamdaki sorumluluğun da kurumsal olarak okullarca üstlenilmesini zorunlu kılmıştır.

Eğitim sisteminin üç temel öğesi; öğrenci, öğretmen ve eğitim programlarıdır. Bu üç temel öğe içerisinde kuşkusuz öğretmenin yeri ve önemi tartışma götürmez bir konumdadır. Öğretmenin çağdaş anlamda, öğrenme sürecindeki rollleri bilgide otorite ve bilgi aktarıcılığı değil, bilgiye ulaşmada ve öğrenmede yol gösterici ve rehberlik yapmaktır. Öğrenmenin değişen doğası ve öğretmenin değişen rolleri gereği günümüzde artık; soran, sorgulayan, problem çözebilen, önceki öğrenmeleri ile yeni öğrenmelerini ilişkilendirerek bilgiyi kendine özgü bir biçimde yapılandırabilen bireylerin yetiştirilmesi ihtiyacı açığa çıkmıştır.

Kuşkusuz ülkeler ve toplumları; eğitim bilimi ve öğrenme kuramları bağlamında, eğitimin temel öğelerinin geliştirilerek, toplumsal ve bireysel açıdan bilgiye ulaşma ve öğrenme, bilime ve teknolojiye sahip olma ve böylece çağa uyum sağlayabilme düşüncesi ve planlamaları bağlamında "Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme alanlarında sayısız çalışma ve araştırmalar yapmaktadırlar.

Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme Temel Alanı'nda; Eğitim Programları ve Öğretim, Eğitim Yönetimi Denetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, Eğitimin Felsefi, Sosyal ve Tarihi Temelleri, Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi, Özel Eğitim, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi (Fizik, Kimya, Biyoloji Eğitimi), Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi (Tarih, Coğrafya ve Sosyal Bilgiler Eğitimi, Türk Dili ve Edebiyatı ile Türkçe Eğitimi), Temel Eğitim (Okul Öncesi Eğitimi, Sınıf Eğitimi), Güzel Sanatlar Eğitimi (Müzik Eğitimi, Resim-İş Eğitimi), Yabancı Diller Eğitimi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi alt bilim dallarına

yönelik; bir çok konuda nicel, nitel, karma, derleme ve eylem araştırması türünde çalışmalar yapılmaktadırlar.

Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme Temel Alanına özgü alt disiplin alanları ile ilgili çalışmaları kapsayan kitabımız, bu alanda araştırmalar yapan bilim insanlarını bir araya getirmeyi ve gelecekteki olası araştırmalar için yeni tartışmalara da yön vermeyi hedeflemektedir. Kitabın ortaya çıkmasında yazıları ile katkıda bulunan yazarlara ve çalışmaların bilimsel açıdan yayına uygunluğunun değerlendirilmesinde hakem olarak katkılarını esirgemeyen meslektaşlarımıza teşekkürü bir borç biliriz

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ…….I
İÇİNDEKİLER……II
HAKEM KURULU……..VII

BÖLÜM I

Yahya Doğar & Kamil Cesur

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNDE OKUL İÇİ VE DIŞI SPOR TESİS, ARAÇ VE GEREÇLERİNİN KULLANIMI…….1

BÖLÜM II

Aygen Çakmak & Seda Sakarya

AİLESİ YANINDA VE YATILI BÖLGE ORTAOKULUNDA KALAN ÖĞRENCİLERİN BİR İNSAN FİGÜRÜ ÇİZİMLERİNİN DUYGUSAL GELİŞİM AÇISINDAN İNCELENMESİ…….16

BÖLÜM III

Ferdi Bahadır & Murat Tuncer

EĞİTİMDE STANDARTLAŞMA…….……..27

BÖLÜM IV

Gizem Saygılı

ÖĞRETMENLERİN MOTİVASYON STRATEJİLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER……...48

BÖLÜM V

Mehmet Çelik & Tuba Yavaş

İLKOKUL MÜDÜRLERİNİN OTANTİK LİDERLİK DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ.……75

BÖLÜM VI

Nejla Atabey

ARGÜMANTASYON …….96

BÖLÜM VII

Yeliz Çelen

ALMANYA'YA GÖÇ EDEN TÜRKLERİN YAŞADIKLARI EĞİTİM SORUNLARI ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ…….118

BÖLÜM VIII

Reha Sarıkaya

UZAKTAN PİYANO EĞİTİMİ HAKKINDA ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ……..126

BÖLÜM IX

Tülay Ekici

MÜZİK ÖĞRETMENİ YETİŞTİRMEDE SES EĞİTİMİ DERSİ HEDEF VE HEDEF DAVRANIŞLARININ BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ÇALIŞMA ……146

BÖLÜM X

Yavuz Selim Kaleli

ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNİN BİREYİN PİYANO ÇALMA BECERİSİNE ETKİSİ……172

BÖLÜM XI

Zekiye Çıldır Gökaslan

LONDRA'DA VE TÜRKİYE'DE SUÇ İÇİNDE BULUNMUŞ ÇOCUKLARA MÜZEDE GÖRSEL KÜLTÜR ÇALIŞMALARI İLE ULAŞMAK ……185

BÖLÜM XII

Aytekin Erdem & Gürcan Uzal

LİSE FİZİK EĞİTİMİNDE PROJE TABANLI ÖĞRENME UYGULAMASI: SARKAÇ ÖRNEĞİ...……....202

BÖLÜM XIII

Hatice Mertoğlu & Zübeyde Burçin Gürbey

FEN EĞİTİMİNDE ÖĞRETİMİN BİREYSELLEŞTİRİLMESİ DERSİNİN ÖĞRETMEN ADAYLARININ KAYNAŞTIRMA İLE İLGİLİ DUYGU, TUTUM VE KAYGILARINA ETKİSİ…….218

BÖLÜM XIV

Ayşegül Yetkin Tekin & Emine Kevser Erdim

ERGENLERDE ALGILANAN EBEVEYN TUTUMU VE YAŞAM DOYUMU…...……...237

BÖLÜM XV

Ayşegül Yetkin Tekin & İrem Pehlevan

ÇOCUKLUK DÖNEMİ MUTLULUK ANILARI VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ……261

BÖLÜM XVI

Gamze Hasanoğlu & Anıl Görkem

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN GENEL AİDİYET DUYGULARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE ARAŞTIRILMASI…….281

BÖLÜM XVII

Sefa Yıldırım & Yaşar Bedirhan

ORHUN KÎTABELERİ'NİN TARİH ÖĞRETİMİNDEKİ YERİ VE VERDİĞİ TARİHİ MESAJLAR……298

BÖLÜM XIII

Yıldıray Karadağ & Edip Tut & Mücahit Aydoğmuş &Yusuf Polat

İDEAL EĞİTİM FAKÜLTESİ: DENEYİMLER VE HAYALLER……...320

BÖLÜM XIX

Yasin Keçicioğlu & Selma Güleç

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN ÇATIŞMA ÇÖZME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ ……..344

BÖLÜM XX

Müslim Alanoğlu & Songül Karabatak

OKUL YÖNETİCİLERİNİN YETİŞTİRİLMESİNDE ÇOK KULLANICILI SANAL ORTAMLAR…….360

BÖLÜM XXI

Nafia Ergül & Aygen Çakmak

48-60 AYLIK ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ İLE OYUN DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ……..384

BÖLÜM XXII

Demet Kardaş

TÜRKÇE ÖĞRENEN YABANCI ÖĞRENCİLERDE AKADEMİK YAZMA SÜREÇLERİ……...404

BÖLÜM XXIII

Mehmet Solmaz

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ ALANINDA HAZIRLANMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME……..434

BÖLÜM XXIV

Demet Zafer Güneş

ÖRGÜTSEL FARKINDALIK: KAVRAMSAL BİR ÇÖZÜMLEME VE OKUL AÇISINDAN BAZI ÇIKARIMLAR…..……..447

BÖLÜM XXV

Burcu Kalkanoğlu &Çağla Serin Özparlak & Ömer Bilgehan Sonsel

EĞİTİM MÜZİĞİNE OKUL ŞARKISI KAZANDIRMA BASAMAKLARI: BESTELEME, ARMONİZE ETME VE EŞLİKLEME……..457

BÖLÜM XXVI

Nesibe Akıntuğ

ANADİLİ TÜRKÇE OLMAYAN İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİMİNE YÖNELİK BİR ÖNERİ……..476

HAKEM KURULU

Prof. Dr. Ellie Abdi, Montclair State Üniversitesi, ABD

Prof. Dr. Emin ATASOY, Uludağ Üniversitesi. Türkiye

Prof. Dr. Hasan Güner BERKANT, Yozgat Bozok Üniversitesi. Türkiye

Prof. Dr. İsmet ÇETİN, Gazi Üniversitesi. Türkiye

Prof. Dr. Mustafa Sami TOPÇU, Yıldız Teknik Üniversitesi. Türkiye

Prof. Hande ŞAHİN, Kırıkkale Üniversitesi. Türkiye

Prof. Dr. Redzep SJRIJELJ, Novi Pazar Devlet Üniversitesi, Sırbistan

Doç. Dr. Burcu AVCI AKBEL, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Emin Erdem KAYA, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi. Türkiye

Doç. Dr. Emina BERBIC KOLAR, Osijek J.J. Üniversitesi, Hırvatistan

Doç. Dr. Hanna Rog, Tavriya Milli V.İ. Vernadskiy Üniversitesi, Ukrayna

Doç. Dr. Harun ŞAHİN, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Mehmet GÜLLÜ, İnönü Üniversitesi. Türkiye

Doç. Dr. Meriç ERASLAN, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Nihada DELIBEGOVIC-DZANIC, Tuzla Üniversitesi, Bosna Hersek

Doç. Dr. Ruhi İNAN, Balıkesir Üniversitesi, Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Atilla TEKİN, Adıyaman Üniversitesi. Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Aysel Kızılkaya NAMLI, Munzur Üniversitesi. Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Fatih ÖZTOP, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi. Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Övgü ÖZPARLAK, Karabük Üniversitesi. Türkiye

EĞİTİM MÜZİĞİNE OKUL ŞARKISI KAZANDIRMA BASAMAKLARI: BESTELEME, ARMONİZE ETME VE EŞLİKLEME

***Burcu Kalkanoğlu*&Cağla Serin Özparlak**
Ömer Bilgehan Sonsel*

Okul öncesi kurumlarından üniversitelere kadar genel müzik eğitimi yoluyla bireylere ulusal ve uluslararası değerleri kazandıran, ülkenin ortak müzik kültürünü aşılayan müzikal tüm ürünler eğitim müziğinin ürünüdür. Özellikle okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeylerinde eğitim müziğinde öğretmenler, okul şarkılarını kullanırlar. Çünkü okul şarkıları, imkanlar ne olursa olsun, tüm sosyoekonomik ve sosyokültürel bireylerin müzik eğitiminde birlikteliği sağlamanın en etkili ve en kullanışlı yoludur. Şarkı söyleme, müziğin konuşması olarak da değerlendirilmekte ve müziğe yeni başlayan bireylere öğretilmesi gereken ilk unsur olarak belirlenmektedir; bu nedenle genel müzik eğitimi yapılan okullarda müzik eğitimi başlangıcında şarkı söyleme etkinliği yer almalıdır (Bulut, 2017: 64-65). Sun, müzik dersinde öğrencilerin sesini kullanmayı ve birlikte şarkı söylemeyi öğrenmiş olmaları gerektiğini vurgulamakta, okulda ve okul dışında birlikte söyleyebilecekleri bir "ulusal şarkı dağarcığı" kazanmış olmaları gerektiğini savunmaktadır (2006: VIII).Okul şarkıları, yapılarına göre teksesli veya çok sesli, geleneksel veya çağdaş, ulusal veya evrensel nitelikli, öğretim programlarında öngörülen hedeflerin öğrencilere kazandırılmasında ve geliştirilmesinde eğitim - öğretim malzemesi olarak kullanılan ve belli estetik ölçütlerine uygun olarak seçilen örneklerle oluşan dağarcıktır (Uçan, 1990: 239). Türkmen, eğitim müziği dağarında yer alan okul şarkılarının özelliklerini; okul şarkılarının ses alanlarının öğrencilerin ses alanlarına uygun olması, ses atlamaları ve geniş aralıkların öğrencilerin düzey ve becerilerine göre belirlenmesi, sözlerin, zihinsel ve duygusal gelişimlerine paralellik göstermesi ve söz - müzik uyumunun iyi kurulmuş olması gerektiği olarak vurgulamaktadır (2019: 119).

Cumhuriyet tarihi boyunca eğitim müziği besteciliği kendi başına bir öğretim programı olamasa da eğitim müziği dağarı inceleme ve eğitim müziği besteleme gibi derslerle üniversitelerin öğretim programlarında hep var olmuştur. Genç Cumhuriyet döneminde bile bu alana önem verilmiş ve dağara birçok marş ve okul şarkısı kazandırılmıştır. 1982 yılında

*(Dr. Öğr. Üyesi); Trabzon Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, Müzikoloji Bölümü, burcukalkanoğlu@trabzon.edu.tr
** (Dr.); Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, serincagla@gazi.edu.tr
*** (Dr.); Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, bilgehansonsel@gazi.edu.tr

Yükseköğretim Kurulu'nun kurulması ve yükseköğretim kurumlarının akademik bir çerçeve altında toplanması ile üniversiter yapı oluşmuş ve öğretim programları uluslararası niteliklere taşınmıştır. Üniversite sayılarının hızla artması ve müzik alan uzmanlarının yetiştirmeleri ile eğitim müziği dağarı hızla beslenmiştir. Ancak teknolojinin hızla gelişmesi ve her neslin farklı özelliklerde olması ile bazı şarkılar zaman aşımına uğramış, bazı şarkılar ise beğeni dışı kalmıştır. Örneğin 1970'li yıllarda yazılan şarkılarda telgraf, kantar, daktilo gibi kelimelerin yer alması o günün çocukları için normaldi ancak günümüzde çocuklar bu şarkılarda geçen kelimeleri anlamamaktadır. Bu sebeple bir müzik öğretmeni mevcut eğitim müziği dağarı ile görev yaptığı yerdeki çocuklara ulaşamayabilir. Sosyokültürel olarak çok farklı yapılara sahip olan ülkemizde her bölge ve her yöre ayrı kültürlere ve beğenilere sahiptir. Bu yüzden iki farklı bölgede, hatta aynı bölgede bulunan iki farklı şehirde, hatta ve hatta aynı şehirde bulunan iki ayrı okulda bile çok farklı sosyokültürel yapılar bulunabilmektedir. Kent okulları genellikle kent kültürünün, köy okulları daha çok köy kültürünün etkisinde kalmakla birlikte bu okullarda aynı şarkı öğrencilere öğretilirken ne kadar genel ulusal üslup özelliklerine bağlı kalınmaya çalışılsa da farklı kültürlerin köklü özelliklerine bağlı olarak bir takım değişikliklere uğramaktadır (Uçan, 2003: 8). Bu gibi durumlarda müzik öğretmeninin elindeki mevcut dağarcık yetersiz kalabilmektedir. Dağarcığın bir diğer yetersiz kalabileceği durum ise gündemi etkileyen durumlardır. Bazen toplumun tümünü, bazense bir kısmını ilgilendirebilecek gündem konuları, öğretmenlerin çocuklara öğretmesi veya ulaşması gereken eğitim konularını oluşturmaktadır. Güncel konularda her an bir okul şarkısı bulunamayacağı için müzik öğretmeni bu durumlarda da materyal eksikliği yaşamaktadır.

Eğitim Fakültelerinin müzik öğretmenliği anabilim dalları öğretim programlarında, her müzik öğretmeninin gerektiği durumlarda bir okul şarkısı yazabilmesini ve besteleyebilmesini hedefleyen dersler bulunmaktadır. Bu dersler ön bilgi gerektirdiği için lisans eğitiminde bazı derslerden sonra gelmektedir. Ancak dağar ve besteleme dersleri bazen üniversitelerin yeterli alan uzmanı öğretim elemanı bulunmamasından, bazense öğrencilerin bu derse hazırbulunuşluğunun olmamasından veya diğer derslerle bağlantı kurup bilgi aktarımı yapamamasından dolayı başarıya ulaşamamaktadır.

Eğitim müziği dağarına tonal bir eser kazandırma ve bu eseri analiz edip eşlikleme çalışmasında şu süreçler izlenmelidir.

- Şarkı sözü yazma
- Sözleri prozodi açısından inceleme
- Prozodi incelemesi sonucu ortaya çıkan heceleri ritimleştirme
- Oluşturulan ritmik sözlere tonal ezgi yazma
- Sözleri ve ezgisi tamamlanan şarkının armonik analizini yapma

- Belirlenen akorlar çerçevesinde şarkıya uygun eşlik modelini belirleme ve eşlikleme

1. Şarkı Sözü Yazma

Bir şarkının sözlerinin yazımı, şarkı yazma sürecinin temelini oluşturmaktadır. Diğer basamakların hep sözlerin üzerine ekleneceği düşünüldüğünde söz yazmanın ne kadar önemli ve dikkat gerektiren bir durum olduğu ortaya çıkmaktadır. Bir müzik öğretmeninin şarkı yazma gereksinimi duyması durumunda sözlerle ilgili iki seçeneği bulunmaktadır. Şarkı için uygun söz, başkası tarafından yazılmış bir söz olabileceği gibi, eğitimcinin kendisi tarafından yazılmış bir söz de olabilir (Tuğcular, 2015: 9). Bu noktada öğretmenin şarkıyı neden yazma gereksinimi duyduğu önemlidir. Gündeme dair çok yeni bir durumla ilgili veya çok küçük bir yöreye has özelliklere hitap eden bir şarkı oluşturmak istiyorsa hazır söz bulması oldukça zor olacaktır. Öğretmenin kendi şarkı sözlerini yazdığı durumlarda belirlemesi gereken ilk durum şarkının temasıdır. Temayı uygun bir dille ele almak, sözleri yazmayı hedeflediği yaş grubuna uygun, yalın bir dil kullanarak, kuvvetli ve net bir anlatımda bulunmak söz yazmanın zorlayıcı durumlarındandır. Öğretmenin şarkı sözü yazmak istediği tema hakkında anahtar kelimeler belirlemesi ve vermek istediği mesajı net bir şekilde ortaya koyması süreci kolaylaştıracaktır. Bu süreci birkaç defa tekrarlamak, daha iyisini, daha güzelini ve daha uyumlusunu arama yolunda ilerlemelere olanak sağlayacaktır.

Örnek olarak gündemimizde olan ve tüm dünyayı etkisine alan pandemi durumunu ele alacak olursak;

Tema: Pandemi ve dünyaya etkisi

Anahtar Kelimeler: Kişisel temizlik, evde kalmak, mesafeli olmak ve beslenme.

Verilmek İstenen Mesajlar: Anahtar kelimelerle ilgili tedbirli bir süreç geçirmek.

Sınıf Düzeyi: Ortaokul 5-6-7-8

Yaş grubu: 10 - 13

Anahtar kelimelerden ve vermek istediğimiz mesajlardan yola çıkarak şu sözleri yazabiliriz.

Eğer iyi beslenip, ellerini yıkarsan
Bir de sabırlı olup, hep evinde kalırsan
Sarılmaktan kaçınıp, mesâfeni de korursan
İyileşir dünya, iyileşir dünya

Şarkı sözleri iki veya daha fazla kıtadan oluşabileceği için anahtar kelimeler çoğaltılabilir ve mesaj daha geniş anlatımlarla ele alınabilir. Bu çalışmada kullandığımız sözler incelendiğinde yalın, anlaşılır ve güncel bir

dil görülmektedir. Kelime seçimi hitap etmek istediğimiz yaş grubu için uygundur ve verilmek istenen mesaj net bir şekilde ifade edilmiştir.

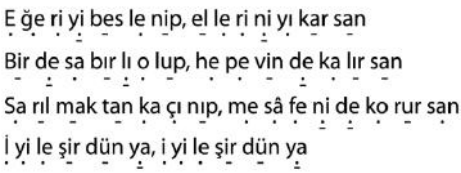
2. Sözlerin Prozodi Açısından İncelenmesi

Prozodi, Yunanca *"pros: göre"* ve *"ode: şarkı"* birleşiminden oluşan terimdir. Sözlerin ifadelendirme ve süre değerlerine uyması bakımından müzikle birleştirilmiş anlatımıdır (Say, 2005, s. 438). Arseven, prozodiyi "Sözcüklerin, vurgu, söyleniş ve değere uyarlık bakımlarından doğru söylenmeleri ve müziklenmeleri halinde bu niteliklerin korunması, sesle sözün güzel ve dengeli uyumu" olarak tanımlamaktadır (Bilgin, 2004, s. 4). Bir şarkının söz ve müzik uyuşumu, ezgisel ve ritimsel uyumuna bağlıdır. Sözlerin ritimsel uyumu ancak konuşma dilinin ritminin müziğe aktarılması ile sağlanabilmektedir. Prozodisi doğru olan şarkıların doğru ve anlaşılır biçimde söylenmesine özendirilmesi ile çocuklar, sözcükleri doğru söylemeyi (diksiyon) ve sözcüklerin tartımlarını ve vurgularını doğru şekilde öğrenirler (Sun ve Seyrek, 2002, s. 32)

Sözlerin müziğe taşınmadan önce ritimsel uyumunu incelemek için, sesli harfle biten heceye (.) açık hece adı verilerek kısa nota getirilmekte; sessiz harfle biten heceye ise (-) kapalı hece adı verilerek uzun nota getirilmektedir. Kelime sonuna gelen açık heceler ve açık tek heceli kelimelere kısa nota yerine (.) uzun nota (-) getirilebilmektedir. Kelimeler arasında ulama varsa ve bu ulama konuşma dilinde de ritmik olarak kullanılıyorsa heceleme ulamaya göre yapılmaktadır (örn: yü-ze-***nal***-san-cak)Türkçe, yazıldığı gibi okunan bir dil olmasına karşın yazım kurallarında yapılan değişimler bazen yazdığımız ve okuduğumuz dilde değişiklikler yaratmaktadır. "Alem, hakim, manevi" gibi sözcükler geçmişte "âlem, hâkim, mânevî" şeklinde yazılmakta ve uzun heceler olarak telaffuz edilmekte idi. Dilimizde bu örnekler gibi bazı hecelerde yer alan sesli harfler konuşma dili gereği uzun telaffuz edilmektedir. Bu durumlarda kısa nota (.) yerine uzun nota (-) kullanılabilmektedir. Sözlerin müziğe taşınması öncesi ezgisel uyumu incelemek için vurgular tespit edilmelidir. Konuşma dilinde vurgulu söylenen heceye ince nota, vurgusuz heceye ise kalın nota getirilmelidir.

Bir önceki bölümde yazmış olduğumuz sözlerin açık ve kapalı hece durumlarına ve ulamalara göre prozodi incelemesi şu şekildedir;

Şekil 1. Sözlerin Açık ve Kapalı Hece Durumlarına ve Ulamalara Göre Prozodi İncelemesi

Bu incelemede konuşma dilinin gerektirdiği durumlar göz önünde bulundurulmamış, açık - kapalı heceler ve ulamalara yer verilmiştir. Ancak konuşma dilimizde bu sözlerde yer alan tüm ulamaları ritmik olarak yapmadığımız için ritimleştirirken bazı ulamaları kullanmayabiliriz. "Mesâfe" kelimesi ise açık bir heceye sahip olmasına rağmen söylenişi gereği uzun bir notayla seslendirilmelidir. Dilimizin özellikleri göz önünde bulundurulduğunda sözlerimizin prozodi incelemesi şu şekilde olmaktadır;

Şekil 2. Sözlerin Dilimizin Özelliklerine Göre Prozodi İncelemesi

E ğer i yi bes le nip, el le ri ni yı kar san

Bir de sa bır lı o lup, hep e vin de ka lır san

Sa rıl mak tan ka çı nıp, me sâ fe ni de ko rur san

İ yi le şir dün ya, i yi le şir dün ya

3. Prozodi İncelemesi Sonucu Ortaya Çıkan Hecelerin Ritimleştirilmesi

Konuşma dilimizin özelliklerini göz önünde bulundurarak yaptığımız prozodi incelemesi sonucu elde ettiğimiz heceleri ritimleştirmek için açık hecelere (.) kısa nota, kapalı hecelere ise (-) uzun nota getirilmelidir. Ritimleştirme çalışmasında bazen karmaşık tartım kalıpları ortaya çıkabilmekte, eğitimciler ise bu tür ritim kalıplarını kullanmaktan kaçınıp basit ritim kalıplarına çevirmekte ancak prozodiden uzaklaşmaktadır. Oysaki iyi yapılmış bir prozodi ve ritimlendirme şarkısı?? sonucu ortaya karmaşık ritim kalıpları dahi çıksa, konuşma ritminden uzaklaşmayacağı için öğrenciler tarafından rahatlıkla söylenebilecektir. Prozodi analizini tamamladığımız sözlerimiz için kısa ve uzun notalar kullanarak aşağıdaki gibi hatasız bir örnek elde edebiliriz.

Şekil 3. Sözlerin Ritimleştirilmesi

4. Oluşturulan Ritmik Sözlere Tonal Ezgi Yazma

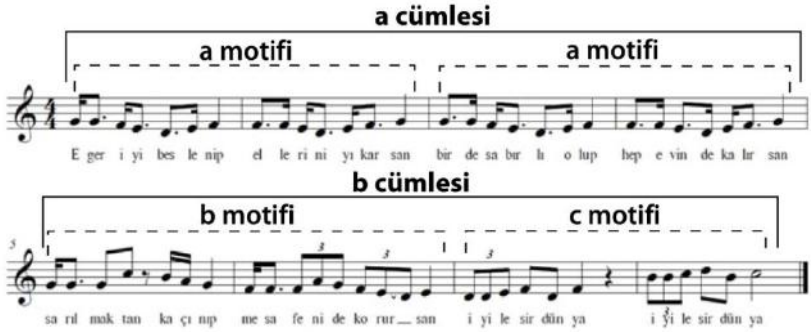
Ritimleştirilen şarkı sözlerinin ezgilendirilmesinde ilk aşama şarkı için uygun formu bulmaktır. Sözlerin vurguları ve dizelerin kendi arasındaki uyumu aslında şarkının seyrini belirlemektedir. Form belirlendikten sonra şarkının yazıldığı yaş grubunun ses aralığı iyi bilinmeli ve bu ses sınırları arasında bir ezgi düşünülmelidir. Bu çalışmadahedef kitle 10-13 yaş aralığıdır. Bu dönem, bireylerin ses gelişimlerini tamamlamadıkları ve ergenliğin devam ettiği bir süreçtir. Haines ve Gerber, 1996 yılında gelişmekte olan çocuk sesleri üzerine yaptıkları ölçmede bu grubun ses aralığını si3 - re5/mi5 olarak belirlemiştir (Değer, 2012: 96). Tabii ki bu ölçümler coğrafya, beslenme ve ırk gibi farklılılar dolayısıyla değişkenlik göstermektedir. Bu yüzden eğitimci, öğrencilerinin ses sınırlarını iyi ölçmeli ve grubunun "ortak ses alanını" belirlemelidir. Ses alanı belirlendikten sonra sözlerin majör ya da minör tonaliteden hangisine daha uygun olduğunu belirlemek gerekmektedir. Bu çalışmada yazılmış olan sözler majör tonaliteye daha uygun düşmektedir. Son olarak tonalitenin belirlenmesi sözlerin ezgileştirilmesinde son basamak olacaktır. Haines ve Gerber'in ölçümünü kendi grubumuzun ses aralığı olarak referans alırsak geniş bir ses alanı kullanabilmek için Do majör tonunu kullanmamız uygun olacaktır.

Bütün bu durumlar göz önünde bulundurulduğunda yazmış olduğumuz sözlerin ezgiye taşınması şöyle örneklenebilir;

Şekil 4. Sözlerin Ezgileştirilmesi

Şekil 5. Şarkının Formu

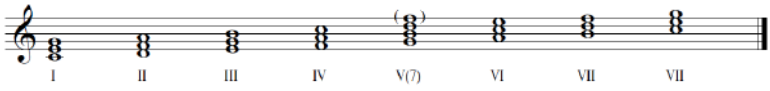

5. Sözleri ve Ezgisi Tamamlanan Şarkının Armonik Analizini Yapma

Müziğin üç ana ögesinden biri olan armoni, Yunanca'da uyum ve ahenk anlamına gelen "harmonia" sözcüğünden türemiştir (Say, 2005: 99). Müzik bilimcilere göre hem bilim hem de sanat dalı olarak düşünülen armoninin temelini akorlar oluşturmaktadır. Cangal (2002: 69-90)'a göre, herhangi bir ses üzerine üçlüler çıkılarak kurulan ve en az üç sesten oluşan ses kümelerine akor denmektedir.Akorlar birbiri ardına gelerekçeşitli armonik eserleri oluştururlar; ancak bu sıralama mutlaka belirli ilke ve kurallar çerçevesinde yapılmalıdır.

Eğitim müziği dağarına tonal bir eser kazandırma ve bu eseri analiz edip eşlikleme sürecinin beşinci basamağında yer alan armonik analiz yapma kısmı, ölçü içerisindeki seslerin, dizinin hangi derecesindeki akora daha uygun olduğunun belirlendiği kısımdır. Bu belirlemeyi yapabilmek için önce dizi içerisindeki seslerin akor kuruluşlarını inceleyelim.

Şekil 6. Do Majör Dizisindeki Seslerin Akor Kuruluşları

Bestelediğimiz "İyileşir Dünya" şarkısı do majör tonunda olduğu için, do majör dizi içerisindeki bütün sesler üzerine sırası ile üçlülerden oluşan akorlar kurulmuş ve bu akorlar dizi içerisindeki yerlerine göre adlandırılmışlardır. Şekil 1'de görüldüğü üzere, do majör dizinin birinci derecesi olan do sesi üzerine kurulan akor do-mi-sol; dizinin ikinci derecesi olan re sesi üzerine kurulan akor re-fa-la; dizinin üçüncü derecesi olan mi sesi üzerine kurulan akor mi-sol-si; dizinin dördüncü derecesi olan fa sesi üzerine kurulan akor fa-la-do; dizinin beşinci derecesi olan sol sesi üzerine kurulan akor sol-si-re; dizinin altıncı derecesi olan la sesi üzerine kurulan akor la-do-mi; ve dizinin yedinci derecesi olan si sesi üzerine kurulan akor ise si-re-fa akorlarıdır.

Ezgiler, yazıldıkları dizinin özelliklerine göre belli çatkı sesleri üzerine kurulurlar. Tonal ezgiler incelendiğinde, dizi içerisinde yer alan I. IV. ve V. dereceler ana dereceler; bu sesler üzerine kurulan akorlar ise temel akorlar olarak düşünülüp adlandırılmaktadır (Özgür&Aydoğan, 2009: 220). Bu sebeple bu akorların çeşitli bağlantılarından belirli kadanslar oluşmaktadır:

- I – IV – I bağlantısı → PlagalKadans
- I – V – I bağlantısı → Otantik Kadans
- I – IV – V – I bağlantısı → Tam Kadans
- I – V – IV – I bağlantısı → Tam Ters Kadans

Ana derecelerden biri olan I. derece akoru "Tonik akoru" olarak adlandırılmaktadır. Birinci derece üzerine kurulması ve içerisindeki seslerin durucu özellik göstermesi sebebi ile tonalite için bir durak özelliği taşıyan bu akor, tonalite içerisindeki diğer akorlar için de bir armonik merkez özelliği göstermektedir (Cangal, 2002; 78). Bağçeci (2010; 180) de bu konudaki görüşlerini "Tonal armonide dinlenimin en güçlü yolu tonik akoruna ulaşmaktır" diyerek belirtmiştir.

Üç ana akordan ikincisi olan V. derece akoru, majör ve minör dizilerin beşinci basamağı üzerine kurulur ve "Dominant akoru" olarak adlandırılır. Özellikle yeden özelliği taşıyan VII. derece seslerini içermesi sebebi ile yürüyücülük etkisi ve çözüme ulaşma isteği çok güçlü olan bir akordur (Cangal, 2002; 79).

Üç ana akordan üçüncüsü olan IV. derece akoru ise, majör ve minör dizilerin dördüncü basamağı üzerine kurulur ve "Sudominant akoru" olarak adlandırılır. Üzerine kurulduğu IV. derece ve içerisinde barındırdığı VI. derece sesleri sebebi ile yürüyücü özellik taşımaktadır; ancak yürüyücü özelliği dominant akoruna göre daha zayıftır (Cangal, 2002;79).

Öncelikle hizmet etmek istediğimiz amacı belirleyelim ve bir müzik öğretmeninin "İyileşir Dünya" şarkısını derste öğrencilerine öğretirken sadece ana derecelerden oluşan bir armoni ile eşliklemek istediğini düşünelim.

Şekil 7. Şarkının Ana Derecelerden Oluşan Armonik Yapısı

Birinci ölçünün ilk iki vuruşunda do majör tonalitesinin birinci derecesi olan mi-sol seslerinin çoğunlukta olduğunu görüyoruz. Bu yüzden birinci ölçünün ilk iki vuruşunda I. derece akorunu yani do-mi-sol seslerini kullanmak uygun olacaktır. Birinci ölçünün son iki vuruşunda ise re-mi-fa seslerini görmekteyiz. Ana dereceleri kullanmak istediğimiz için burada IV. derece akorunu yani fa-la-do seslerini kullanmak uygun olacaktır.

İkinci ölçünün ilk iki vuruşunda ağırlıklı olarak fa ve re seslerini görmekteyiz. Bu sebeple burada V. derece akorunu yani sol-si-re seslerini kullanmak uygun olacaktır. İkinci ölçünün son iki vuruşunda ise mi ve sol seslerini görmekteyiz. Bu seslerden yola çıkarak burada I. derece akorunu yani do-mi-sol seslerini kullanmak uygun olacaktır.

Üçüncü ve dördüncü ölçüler birinci ve ikinci ölçülerin aynısı olduğu için, yukarda kullandığımız I – IV – V – I derecelerinin aynısını burada da kullanabiliriz. Aynı zamanda bu derecelerin sıralı kullanıldığında bir "Tam Kadans" oluşturduğu da görülmektedir. Akorlar, bir kadans oluşturacak şekilde kullandığında daha anlamlı armonik hareketler elde edilebilmektedir.

Beşinci ölçünün ilk iki vuruşuna baktığımızdaağırlıklı olarak sol ve do seslerini görmekteyiz. Bu sebeple beşinci ölçünün ilk iki vuruşunda I. derece akorunu yani do-mi-sol seslerini kullanmak uygun olacaktır. Beşinci ölçünün son iki vuruşuna baktığımızda ise si ve sol seslerini görmekteyiz. Burada ise V. derece akorunu yani sol-si-re seslerini kullanmak uygun olacaktır.

Altıncı ölçünün ilk iki vuruşuna baktığımızda ağırlıklı olarak fa ve la seslerini görmekteyiz. Bu sebeple burada IV. derece akorunu yani fa-la-do seslerini kullanmak uygun olacaktır. Son iki vuruşta ise geçit seslerden yararlanılarak çözüme ulaşan bir yapı görülmektedir. En son mi sesinde karar veren ölçünün son iki vuruşunda I. derece akorunu yani do-mi-sol seslerini kullanmak uygun olacaktır. Beşinci ve altıncı ölçülere bir bütün olarak baktığımızda sırası ile kullanılan I-V-IV-I derecelerini görmekteyiz. Bu dereceler arka arkaya kullanıldıklarında bir "Tam Ters Kadans" oluşturmuşlar ve armonik hareketleri daha anlamlı kılmışlardır.

Yedinci ölçünün tamamına baktığımızda ağırlıklı olarak re ve fa seslerini görmekteyiz. Yalnızca ana dereceleri kullanmak istediğimiz için ve arkasından gelecek olan V. dereceye bir hazırlık niteliğinde olabilmesi için bu ölçüde IV. derece akorunu yani fa-la-do seslerini kullanmak uygun olacaktır.

Sekizinci ölçünün ilk iki vuruşunda ağırlıklı olarak si ve re seslerini görmekteyiz. Bu sebeple burada V. derece akorunu yani sol-si-re seslerini kullanmak uygun olacaktır. Sekizinci ölçünün son iki vuruşunda ise tek başına bir do sesi görmekteyiz. Burada da zorunlu olarak I. derece akoru yani do-mi-sol sesleri kullanılmalıdır.

Bir okul şarkısının, bir çalgı eserinin ya da bir armonik yapıtın -yani eser her ne olursa olsun- her zaman birinci derece akoru ile başlayıp birinci

derece akoru ile bitmesi gerektiği unutulmamalı ve armonik derecelendirmeler yapılırken bu husus mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Bir şarkı tonikakoru ile başlamadığı takdirde, yazılmış olduğu tonu iyi bir şekilde işlemiyor demektir. Aynı şekilde tonik akoru ile bitmediği takdirde ise bitiş etkisi vermiyor ve sanki daha devam edecekmiş gibi yanıltıcı bir etki yaratıyor demektir.

Yukarıda, bir müzik öğretmeninin derste şarkıyı öğretirken, sadece ana dereceleri kullanarak nasıl armonize yapabileceğini gördük. Şimdi hizmet etmek istediğimiz amacı değiştirelim ve aynı şarkıyı bir konser, dinleti ya da dinleyicisi olan herhangi bir etkinlik için eşlikleyeceğimizi düşünelim. Bu durumda sadece ana dereceleri kullanma prensibinden uzaklaşıpyan dereceleri de işin içine katarak daha renkli bir armonizasyon yaratabiliriz. Örneğin:

Şekil 8. Şarkının Ana ve Yan Derecelerden Oluşan Armonik Yapısı

"İyileşir Dünya" şarkısının birinci ölçüsünün ilk iki vuruşuna baktığımızda ağırlıklı olarak mi ve sol seslerinden oluştuğunu görmekteyiz. Bu sebeple burada I. derece akorunu kullanmak uygun olacaktır. Birinci ölçünün son iki vuruşuna baktığımızda ise re, mi ve fa seslerini görmekteyiz. Bu sesleri barındıran ve aklımıza gelen ilk akor II. derece akoru olabilir. Ancak şarkının ilk ölçüsünde tonaliteyi daha iyi işleyebilmek adına yan derecelerdense ana dereceler kullanılmasının daha uygun olduğunu düşünerek, burada IV. derece akorunu kullanmak daha uygun olacaktır. İstersek IV. derece akorunu Maj_7 (fa-la-do-mi) şeklinde de kullanabiliriz.

İkinci ölçünün ilk iki vuruşuna baktığımızda ağırlıklı olarak fa ve re seslerini görmekteyiz. Bu sebeple burada V_7akorunu, yani sol-si-re-fa seslerini kullanmak uygun olacaktır. Özgür ve Aydoğan (2006)'a göre dominant yedili (V_7) akoru, majör ve armonik minör dizilerin V. dereceleri üzerine bir k3'lü daha eklenmesi ile oluşur. Dominant yedili akorunda

bulunan uyumsuz özellikteki -5'li ve k7'li aralıkların yarattığı etki, bu akorun çözüm isteğini daha da güçlendirmektedir İkinci ölçünün son iki vuruşunda ise mi ve sol seslerini görmekteyiz. Bu seslerle uyumlu olarak ve dominant akorunu çözüme ulaştırmayı düşünerek I. derece akorunu kullanmak uygun olacaktır.

Üçüncü ölçünün ilk iki vuruşuna baktığımızda yine birinci derece seslerini görmekteyiz. Aynı ölçünün son iki vuruşunda ise yukarıdaki IV. derece akorunu aynı şekilde kullanabileceğimiz gibi; ondan farklı olarak yeni bir renk yaratma düşüncesi ile II. derece akorunu (tercihen birinci çevrim halinde; II_6) kullanmak da mümkündür.

Dördüncü ölçünün ilk iki vuruşunda yine V_7 akorunun sesleri karşımıza çıkmakta; aynı ölçünün son iki vuruşunda ise çözüme, yani I. dereceye giden bir ezgi görülmektedir.

Beşinci ölçünün ilk iki vuruşuna baktığımızda I. derece seslerinden; son iki vuruşuna baktığımızda ise V. derece seslerinden oluştuğunu görmekteyiz.

Altıncı ölçünün ilk iki vuruşunda ağırlıklı olarak fa ve la sesleri görülmekte, bu da bizi IV. derece akoru kullanmaya itmektedir. Aynı ölçünün son iki vuruşunda ise bir çözüm etkisi olduğu ve mi sesinde karar verdiği için I. derece akoru kullanılmalıdır. Ancak hemen sonrasında yedinci ölçünün başında gelecek olan II. dereceye bir hazırlık niteliğinde olabilmesi için, II. derecenin yani re minör seslerinin dominantı olan la-do diyez-mi sesleri bir ara dominant(V#/II) olarak kullanılabilir.

Yedinci ölçünün ilk iki vuruşunda ağırlıklı olarak re ve fa sesleri karşımıza çıkmakta, bu da bizi II. derece akorunu yani re-fa-la seslerini kullanmaya itmektedir. Yedinci ölçünün son iki vuruşunda ise tek başına bir fa sesi görülmekte ve bizi IV. derece akor seslerine götürmektedir.

Sekizinci ölçünün ilk iki vuruşunda ağırlıklı olarak si ve re sesleri karşımıza çıkmaktadır. Burada hem si ve re sesleri olduğu, hem de çözümden önceki son basamak olduğu için V. derece akorunu kullanmak uygun olacaktır. Sekizinci ölçünün son iki vuruşunda ise tek başına bir do sesi görülmekte; aynı zamanda şarkının son notası olduğu için de bizi I. derece akoruna götürmektedir.

6. Belirlenen Akorlar Çerçevesinde Şarkıya Uygun Eşlik Modelini Belirleme ve Eşlikleme

Şarkı öğretiminde eşlik destekleyici bir öğretim yöntemidir. Öğrencinin şarkıyı doğru bir şekilde seslendirmesi bakımından eşlikle öğretim oldukça yararlı olmaktadır. Çok sesli eşlikler sayesinde öğrenciler çok seslilik kavramını duymaya alışmaktadır. (Bilgin&Şaktanlı, 2007: 131).

Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda bireysel çalgı eğitiminin yanı sıra piyano eğitimi de zorunlu bir ders olarak işlenmektedir. Kutluk (1996: 4)' a göre, piyano dersinin müzik eğitiminde zorunlu ve önemli olmasının nedenlerinden biri; piyano çalan kişinin çokseslilliği kavrama, deşifre, müziksel işitme, armoni, biçim gibi konularda da kendini

geliştirebilmesidir. Bir diğer nedeni ise piyanonun solo bir çalgı olmasının yanı sıra bir eşlik çalgısı olmasıdır.

Bir müzik öğretmeninde bulunması gereken özelliklerden biri de derslerde öğretilen şarkılara eşlik yapabilmesidir. Eşlik yapan bir müzik öğretmeni müzik derslerinin daha etkin bir şekilde işlenmesini sağlar. Bununla birlikte müzik derslerinde okul şarkılarının piyano ile eşliklenmesiyle öğrencinin ritim algısı gelişir, yapılan eşlik çeşidine göre öğrenci farklı müzik türlerini tanır, ders daha aktif ve zevkli bir şekilde işlenir (Kalkanoğlu, 2007: 13).

Okul şarkılarının eşlikle söylenmesi büyük bir öneme sahip olmasına rağmen, eğitim müziği dağarında eşlikli yazılan şarkıların yetersizliği göze çarpmaktadır. Özellikle müzik ders kitaplarında yer alan şarkılar tek sesli ve eşliksizdir; bu sebeple öğretilecek şarkıların eşliklenmesi müzik öğretmenlerinin bu alandaki bilgi ve becerisine bağlı olmaktadır (Piji, 2007:114). Müzik öğretmeninin bir şarkının eşlik partilerini çalabilmesi, doğaçlama eşlik yapabilmesi, şarkılara eşlik yazabilmesi ve kendi yazdığı eşliği çalabilmesi piyanoyu çalabilme becerisi ile de doğru orantılıdır (Sönmezöz, 2006: 316). Buradan da anlaşılacağı üzere eşlik yapabilme becerisi hem armoni bilgisi hem de piyano çalma becerisi ile bağlantılıdır. Bir müzik öğretmeni veya müzik öğretmeni adayının yeterli düzeyde piyano çalma becerisine sahip olmaması veya armoni bilgisinin eksikliği, eşlik yapma konusunda zorluklar yaşamasına sebep olabilmektedir.

Eşlik yaparken dikkat edilmesi gereken birçok detay bulunmaktadır. Özellikle eşlik yaparken şarkının armonik ve ritmik yapısını titizlikle incelemek gerekir. Sağ elde melodinin sol elde eşliğin çalındığı ya da her iki elde de eşlik yapıldığı durumlarda doğru bir eşlik modeli seçmeye özen gösterilmelidir (Kardeş, 2013: 28). Eşlik yazarken şarkının ritmik yapısını incelemek en az armonik analizler kadar önem arz etmektedir. Ölçü sayılarına göre oluşturulan eşlik modelleri ile şarkı daha doğru ve daha güzel bir şekilde ifade edilecektir. Örnek verecek olursak; vals ritminde yazılmış bir şarkının eşlik modelinin, kuvvetli ve zayıf zamanları belirgin şekilde ifade ederek yazılması gerekir. Böylelikle yazılan eşlik, öğrencinin şarkıyı ritmik açıdan daha iyi algılamasına yardımcı olacaktır.

YÖK'ün 2018 yılında yenilenen müzik öğretmenliği öğretim programına göre, Lisans 2. Sınıfın üçüncü döneminde 'Armoni-Eşlik-I' ve dördüncü döneminde 'Armoni-Eşlik II' dersi bulunmaktadır. Bu ders, mezun olacak öğrencilerin mesleki hayatlarında şarkılara veya korolara eşlik edebilmeleri için piyano ile eşlik çalımına yönelik becerilerin kazandırılmasını amaçlamaktadır. Bu dersin kazanımlarına bakıldığında, bir ezgiye eşlik yazıp çalabilme, okul şarkı eşliklerini deşifre edebilme, tek sesli şarkılara doğaçlama eşlik yapabilme olduğu görülmektedir.

6.1. Piyano ile Yapılabilen Eşlik Modelleri

Eşlik, çoksesli müziğin oluşumu ile birlikte gelişim göstermeye başlamıştır. Barok dönemde eşlikçiler 'Sürekli Bas' yöntemi kullanarak, ezginin altına yazılan rakamlı bas partisine göre doğaçlama yapmaktaydı. Yani eşlikçi çok iyi bir teori bilgisine sahipti. Barok dönemde sadece akor seslerinden oluşan eşlik,klasik dönemde piyanonun gelişimiyle birlikteyeni bir boyut kazanarak ikinci bir solo görevi üstlenmeye de başladı.Bu dönemde ortaya çıkan ve özellikle Haydn, Mozart gibi bestecilerin eserlerindeyer alan 'AlbertiBass' eşlik modeli,halen günümüzde okul şarkısı eşliklerinde sıklıkla kullanılmaktadır.

AlbertiBass eşlik modeli, sol elde kırık akor çalımı şeklindedir. Bu eşlik modeli, en yaygın ve en kolay eşliklerden biridir. AlbertiBass eşlik modelinin yanı sıra kullanılan farklı eşlik türleri şunlardır:

- Kanonsal eşlik
- Oktav- akor- arpej eşliği
- Soru-cevap eşliği
- Dizisel eşlik
- Hazır eşlikler
- Doğaçlama eşlik (Gülhan, 1990: 8)

Müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarına yapılan eşlikler genellikle oktav-akor-arpej eşliği modelinde yapılmaktadır. Bunun yanısıra diğer eşlik modelleri de okul şarkıları için uygulanabilir yöntemlerdendir. Bu eşlik modellerine örnek verecek olursak; Cenan Akın'ın bestelemiş olduğu 'Balıkçının Türküsü' dizisel eşlik modeline; 'Sayılar' şarkısı soru-cevap eşlik modeline; 'Demiri Dövmek' şarkısı da kanonsal eşlik modeline göre yazılmış okul şarkılarıdır.

Müzik eğitimcileri etkinlik, konser, dinleti gibi özel günlerde okul şarkılarının eşliklerine daha çok ihtiyaç duyarlar. Nitelikli ve güzel yazılmış bir eşlik, şarkının hem söyleyen hem dinleyen üzerindeki etkisini olumlu yönde etkilemektedir. Ancak özel günlerde kullanılan piyano eşlikleri gösterişli olduğu için daha karmaşık armoniler barındırabilmekte, daha ileri düzey piyano becerisi gerektirebilmektedir. Bir müzik öğretmeninin her hafta bu eşliklere ön çalışma yapması ve derslerinde öğrencilere şarkı söyletirken bu eşlikleri çalabilmesi oldukça zor ve kullanışsızdır. Bu noktada bir müzik öğretmeni ihtiyaç duyduğunda sadece ana dereceleri kullanarak basit bir eşlik oluşturabilmeli ve eşlikte yer alan teknik zorlukları kendi çalgı becerisi ile sınırlı tutabilmelidir.

Çalışmada kullandığımız "İyileşir Dünya" şarkısına sadece ana dereceleri kullanarak bir eşlik yazma çalışması yapmamız için önce kullanacağımız derecelerin akorlarını temel durumları ile yazmalıyız. Burada amaç eşlik yapmaktan çok doğru derecelerinakorlarını doğru bularak, doğru seslerin altına yazabilmektir. Bu çalışmayı yaparken akor bağlanışları kurallarını baz almadığımız için akorların çevrim durumlarını

değil temel durumlarını kullanmaktayız. "İyileşir Dünya" şarkımızın, tespit edilen ana derecelerine göre akorları doğru sesler altına yazma çalışması Şekil 9'da gösterilmektedir.

Şekil 9. "İyileşir Dünya" Şarkısının Ana Dereceleri Üzerine Kurulan Akorların Doğru Sesler Altına Yazılması

Şekil 9'da görüldüğü gibi "İyileşir Dünya" şarkısının akor sesleri kök durumunda gösterilmiştir. Akorlar; I. derece, IV. derece ve V. derece olmak üzere iki vuruşluk nota değerleri ile ezginin altında yer almaktadır.Derecelere göre akor seslerinin tamamen doğruluğundan emin olduktan sonra, akor bağlanışları ve dolayısıyla akorların temel ya da çevrim durumlarının kullanılması basamağı gelmektedir. Şarkının ilk akoru olan tonik akorunun temel durumda başlaması tonu daha iyi yansıtacak ve eksen etkisini daha çok hissettirecektir. Bir sonraki basamak olarak, temel durumda aldığımız başlangıç akorunu armoni kuralları çerçevesinde sonraki akorlaradoğru bir şekilde bağlamalıyız. Böylelikle sadece temel derecelerin akor seslerinden oluşan ve çalınması oldukça kolay olan bir eşlik modeli oluşturulabilecektir.

Şekil 10. Akor Bağlanışlarına Göre Oluşturulan Eşlik Modeli

Şekil 10' da görüldüğü üzere, belirlenen kök durumundaki akorlar, armoni kuralları göz önünde bulundurularak birbirlerinebağlanmış ve bazıları kök durumdan çıkıp çevrim halinde kullanılmıştır. Bu akor bağlanışları müzik öğretmenlerinin çalımı açısından daha kolay olacaktır. Buradaki eşlik modelinde görüldüğü üzere öğretmenin becerisi ve amacına göre sağ el ezgiyi çalarken sol el eşlik modelini tercih edebilir. Sol elde yapılan eşlik modelinde dört dörtlük ölçü içerisinde birinci ve üçüncü vuruşlarda akorun tek sesi, ikinci ve dördüncü vuruşlarında ise akorun iki sesi çalınmaktadır.

Bir etkinlikte, konserde, dinletide veya özel bir günde kullanılmak istenen okul şarkısı eşliği ise verilmek istenen etkiden dolayı daha gösterişli olmalıdır. Bu noktada hem daha keyifli duyulması hem de öğrencilerin tona girebilmesi ve ritmi algılayabilmesi açısından öğretmen tarafından küçük bir giriş (intro) çalınması daha uygun olacaktır. Öğretmen bu introyu şarkının nakarat kısmından başlayarak çalabilir ve orijinal yerinden ya da bir oktav üstten seslendirebilir. Eşlik modeli sözlerin yapısına ve içeriğine göre değişkenlik gösterebilmekte, şarkının uzunluğuna ve yapısına göre birden fazla eşlik modeli kullanılabilmektedir. Ana derecelerin yanısıra yan derecelerin de akor sesleri kullanılarak daha keyifli ve farklı tınılar elde edilebilmektedir. Şekil 11'de "İyileşir Dünya" şarkısının ana ve yan dereceler kullanılarak eşliklenmesi görülmektedir.

Şekil 11. "İyileşir Dünya" Şarkısının Ana ve Yan Dereceler Kullanılarak Eşliklenmesi

Şekil 11'de, belirlenen akorlara göre yazılan bir eşlik modeli görülmektedir. Bu eşlik modelinde,sağ el ana ezgiyi çalmamakta; bunun yerine eşlik modeli her iki elde de çalınmaktadır. Şarkıda sıklıkla yer alan noktalı sekizlik-onaltılık ve üçleme gibi ritim kalıplarının veşarkıdakitemalarıngirişte de (intro) kullanıldığı görülmektedir.Giriş, şarkıyı ezgisel ve ritmik açıdan öğrenciye tanıtacak ve anımsatacak bir şekilde yazılmıştır. Girişlerin amaca uygun bir şekilde yazılmasıöğrenciyi şarkıya hazırlamada yardımcı olacaktır. Şarkının eşliğinde oktav, akor ve arpej eşlik modellerinin uygulandığı görülmektedir. Noktalı sekizlik-

onaltılık ritim kalıplarının daha doğru bir şekilde okunmasına yardımcı olması açısından sağ elde çalınan eşlikte onaltılık ritim kalıpları kullanılmıştır. Sol eldeki sekizlik oktav notalar ritim içerisinde kalınmasını desteklemek amacıylayazılmıştır. Dikkat edilmesi gereken önemli bir husus da baştan sona kadar aynı eşlik modelinin yazılmaması gerektiğidir. Burada yazmış olduğumuz eşlikte 'a' 'b' ve 'c' motiflerinde uygulanan eşlik, motiflerin özelliklerine göre yazılmıştır. Böylelikle öğrenci hem şarkıyıdaha doğru bir şekilde seslendirebilecek hem de şarkının daha da içine girebilecektir.

Unutulmamalıdır ki, eşlikler her zaman şarkıyı destekler nitelikle olmalı ve amacına uygun bir şekilde yazılmalıdır.

Kaynakça

BAĞÇECİ, Ercan (2010), "Tonal Armonide Akorların İşlevleri", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (34), 178-195.

BİLGİN, Selçuk (2004), "Eğitim Müziğinde Prozodi. Eğitim Müziğinde Prozodi", *1924-2004 Musıki Muallim Mektebinden Günümüze Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, Sempozyum Bildirisi*, Isparta.

BİLGİN, Selçuk & ŞAKTANLI, Cem (2007), "Okul Şarkılarının Müzik Öğretmeni Tarafından Piyano İle Eşliklenmesi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi,* Sayı 21, 130-133.

BULUT, Mustafa Hilmi (2017), *Müzik Özel Öğretim Yöntemleri.* Gece Kitaplığı, 1. Baskı, Ankara.

CANGAL, Nurhan (2002), *Armoni.* Arkadaş Yayınevi, Ankara.

DEĞER, Atilla Çağdaş (2012),Çocuk Korolarının Eğitiminde Bir Yaklaşım Olarak Eğitsel Oyun Kullanımının Öğrencilerin Müziksel Erişi Düzeylerine Etkisi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

GÜLHAN, Necati (1990), Orta dereceli okullardaki müzik eğitiminde piyanonun bir eşlik çalgısı olarak kullanılabilirliği. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

KALKANOĞLU, Burcu (2007), Okul Şarkılarının Müzik Öğretmenlerinin Bilgi ve Beceri Düzeyine Göre Piyano İle Eşliklenmesine Yönelik Bir Model Önerisi. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

KARDEŞ, Barış (2013), Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Programlarında Kazandırılan Eşlik Yapabilme Becerisinin Program Hedeflerine Ulaşma Durumu.Yüksek

lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

KUTLUK, Özer (1996), Okul Şarkılarına Piyano İle Eşlik Yapabilme Becerisinin Geliştirilmesi Üzerine Bir Çalışma. Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

ÖZGÜR, Ülkü & AYDOĞAN, Salih (2009), *Müziksel İşitme okuma Eğitimi ve Kuram I.* Gazi Kitabevi, Ankara.

ÖZGÜR, Ülkü & AYDOĞAN, Salih (2006), *Müziksel İşitme okuma Eğitimi ve Kuram II.* Gazi Kitabevi, Ankara.

PİJİ, Duygu (2007), "Müzik öğretmeni adaylarına yönelik piyano ile eşlik alanında yeterlik algısı ölçeği'nin geliştirilmesi", *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi,* 26(1), 11-132.

SAY, Ahmet (2005), *Müzik Ansiklopedisi*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.

SÖNMEZÖZ, Feyza (2006), "Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Öğrenim Gören Lisans Öğrencilerinin Eşlik Dersine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi", *Uluslararası Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, 26-28 Nisan,* Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.

SUN, Muammer &SEYREK, Hilmi (2002), *Okulöncesi Eğitimde Müzik.* Mey Müzik Eserleri Yayınları, 1. Baskı, İzmir.

SUN, Muammer (2006), *Çocuklar ve Gençler için Şarkı Demeti 1960 - 2006.* Sun Yayınevi, 1. Baskı, Ankara.

TUĞCULAR, Erdal (2015), "Eğitim Müziği Besteleme Dersinde İzlenen Yöntemler (Gazi Üniversitesi Örneği)", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi,* 1(1), 1-12.

TÜRKMEN, Emel Funda (2019). *Müzik Eğitiminde Öğretim Yöntemleri.* Pegem Akademi, 5. Baskı, Ankara.

UÇAN, Ali (1990), *Orta Öğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları.* Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara.,

UÇAN, Ali (2003), *İlköğretim Okulları için Üçer Seçenekli Özgün Şarkılar.* Müzik Eğitimi Yayınları, Ankara.

ABOUT IVPE

IVPE is an international publishing house and was founded in 1998. Our principal field of activity is the publication of academic books, theses, novels, and poetry books. Our books are available at throughout the reputable university libraries.

Examples of our publications are enclosed.

Irena Kaludjerović
Director of IVPE

EDUCATIONAL SCIENCES

NUMBER	AUTHOR	BOOK NAME	LINRARY NAME AND CATALOG NUMBER
1.	Zoran Lakić	Razvoj predškolskog zakonodavstva u Crnoj Gori : (1903-2003)	Berkely University, Library,USA LA1009.M66 R39 2005
2.	Anđa Backović, Vesna Vučurović, Zoran Lalović	Naša škola : istraživanja u obrazovanju : (2004-2008)	Library of Congress, USA LA962. N37 2008
3.	Nezir Çitaku	Arsimi fillor në komunën e Skënderajt në shek. XX	Stanford University, Library,USA LA1040. K67 C58 2011
4.	Jovanović, Miodrag V.	Poluglasnici i jat u crnogorskim govorima	University of Ljubljana Library, Slovenia GS I 726810
5.	Tepavčević, Miodarka	Jezik Stefana Mitrova Ljubiše	University of Ljubljana Library, Slovenia GS I 726011
6.	Peric, Natasa	European language Portfolio	University of Belgrade Library, Serbia 101112084
7.	Džudit Rotšild, Elen Danijels	Materijali i aktivnosti za rad u učionicama u kojima dijete ima centralnu ulogu	Miklošič Library FPNM, Maribor Slovenia K 373.3 ROTHSCHILD
8.	Cabrilo, Nevena; Susic, Radomir	Naša škola : nastava prirodnih nauka	University of Belgrade, Serbia 100912697
9.	Ruzhdi Hasanaga	Frazeologji dhe fjalë të urta: (shqiptarëve në Mal të Zi)	Harvard University Library, USA PG9598.M66 H37 2016
10.	Dušan J Martinović; Dragan K Vukčević	Knjižarstvo Crne gore do 1941. godine	University of Toronto Library, Canada Z443.83 .M66 M37 2007
11.	Bogojeviç, Dragan	Metodologija za eksternu değerlendirmeaciju vaspitno-obrazovnog rada: naša škola	University Of Belgrade Library, Serbia 01112051
12.	Vasiljeva, Ljudmila	Srednjojužnoslavenski književni jezici u sinkroniji i dijakroniji	University of Ljubljana Library, Slovenia GS I 728778
13.	Zymer Ujkan Neziri;	Shoqëria Kulturore-Artistike "Rapsha" : Drume, Hot, Malësi e Madhe, 40 vjetori i veprimtarisë	Bayerische Staatsbibliothek, Germany BV046219734
14.	Vujica Ognjenović	Prevedena književnost : kritike i prikazi	University of Illinois Library, USA 011.73 Og5p
15.	Miomir Dašić; Dragan K Vukčević	O istoričarima Crnogorske akademije nauka i umjetnosti : prilog istoriji istoriografije Crne Gore	Thüringer University Library, Germany 2014 A 1522

16.	Šalamun, Tomaž	Riječ je temelj svijeta : izbor, 1987-2011	University of Ljubljana Library, Slovenia GS I 733515
17.	Vujica Ognjenović	Prevedena književnost : kritike i prikazi	University of Illinois Library, USA 011.73 Og5p
18.	Miranović, Dragan	Geografija: udžbenik za srednje stručne škole	University of Maribor Library 000060011
19.	Zeković, Sreten	Moj jezikovnik : (rječnikovnik i pojmokovnik)	University of Ljubljana Library, Slovenia GS I 735568
20.	Rotković, Radoslav	Jezikoslovne studije	University of Ljubljana Library, Slovenia GS I 754119
21.	Milica Lukić; Adnan Čirgić; Aleksandar Radoman	Lingua Montenegrina - Croatica : izabrane teme iz crnogorske i hrvatske književnojezične povijesti i sadašnjosti	Hungarian Academy of Sciences Library, Hungaria KA-971.579
22.	Đoković, Ljubomir	Rječnik nikšićkog kraja	University of Ljubljana Library, Slovenia GS I 726031
23.	Đurišić , Dušan Đuričković, Milutin Đurović, Žarko L.	Zvjezdani voz : izbor iz slovenačke književnosti za đecu i mlade	University of Ljubljana Library, Slovenia GS I 752044
24.	Ostojić, Branislav	Rječnik govora okoline Mojkovca	University of Ljubljana Library, Slovenia GS I 725182
25.	Nenezić, Sonja	Jezik Nikole I Petrovića	University of Ljubljana Library, Slovenia GS I 725954
26.	Ostojic, Branislav Stanojcic, Zivojin Jovicevic , Radojica Coric, Bozo	Radovi sa naučnog skupa Lingvistički skup "Boškovićevi dani"	University of Ljubljana Library, Slovenia GS I 729237
27.	Đoković, Ljubomir	Rječnik nikšićkog kraja	University of Ljubljana Library, Slovenia GS I 726031
28.	Bosiljka Pušić	Tondo	Univweristy of CA-Berkeley, USA PG1419.26.U76 T6 2014
29.	Hasanaga, Ruzhdi	Frazeologji dhe fjalë të urta : (të shqiptarëve në Mal të Zi)	Harvard University- USA (HD) PG9598.M66 H37 2016
30.	Priredivaci Srdan Pejovic Miodrag Milin	Izveštaj rumunskih diplomata o Crnoj Gori iz 1872. i 1874. godine	Harvard University- USA 014157013 http://id.lib.harvard.edu/aleph/014157013/catalog
31.	Strikovic Slavica Strikovic	Monitoring : rodna osjetljivost Crnogorskih medija	Harvard University- USA 014992848 http://id.lib.harvard.edu/aleph/014992848/catalog

32.	Javanović, Bosko Marvov	Monografija Cuca : Otimanje od zaborava	Harvard University- USA 013775085
33.	Nikčević, Vojislav	Štokavski dijasistem : norma i kodifikacija	Wienne University- Austria 53B-358
34.	Qani Osmani	Demokracia dhe partitë politike shqiptare në Mal të Zi	Columbia University- USA JN9619.A795 O85 2016g
35.	Arian Leka.	Lindur në provincë.	Toronto University, Canada 10579666
36.	Radovan Radonjić	Razgovori	Pittsburgh University, USA 1079363920 Radovan Radonjić
37.	Đorđe Borozan	Crnogorske dinastije	Zurich University, Switzerland 011305993
38.	Sreten Škuletić (Ed.)	Strategija razvoja stručnog obrazovanja u Crnoj Gori : (2010-2014)	Montenegro University Library, MONTENEGRO 377(497.16)"2010/2014"
39.	Klaudia Ferluga, Ilarija Garofolo, Elena Markidžani	Obrazovanjem do vrednovanja prostora : (priručna literatura za nastavnike)	Montenegro University Library, MONTENEGRO 373.3.016:711(497.16)(035)
40.	Zavod za školstvo	Katalog programa stručnog usavršavanja nastavnika : za školsku 2008/2009. godinu	Montengero University Library of Faculty of Philosophy in Nikşik MONTENEGRO 371.14(497.16)(083.97)
41.	Momir Dragićević, Sanja Kaluđerović Sonja Krivokapiç	Obavezni izborni predmeti : opšta gimnazija : predmetni programi : ekologija i zaštita životne sredine I, II, III i IV razred opšte gimnazije : biodiverzitet I, II, III i IV razred opšte gimnazije : građansko obrazovanje I, II, III i IV razred opšte gimnazije : hemija i život I razred opšte gimnazije	Đurđe Crnojević' National Library, MONTENEGRO 373.5.016: 502/504 (497,16)
42.	Radovan Popovic, Goran Terziç, Vesna Bulatoviç	Naša škola : preporuke za izradu Akcionog plana u obrazovno-vaspitnim ustanovama /	Montenegro University Library, MONTENEGRO 373/374(497.16)
43.	Labović, Itana Mugoša, Boban Strahinja, Rajko	Znanje i stavovi opšte populacije u vezi sa HIV/AIDS-om u Crnoj Gori 2009. godine	Montenegro University Library, MONTENEGRO 616.98:578.828HIV(497.16)"2009"
44.	Branka Kankaraš, Rada Mujović, Katarina Vučinić	Profesionalna orijentacija : putevi do karijere : (priručnik za nastavnike) : petofazni model profesionalne orijentacije	Montenegro University Library, MONTENEGRO 37.048.4(035)

45.	Syme Kokaj	Arsimi shqip në anë të malit : 1945- 1985	Đurđe Crnojević' National Library, MONTENEGRO 37(497.16=18)"1945/1985"
46.	Sava Kovacevic	Aktivnosti međunarodnih organizacija na primjeni neformanog obrazovanja u Crnoj Gori	Ohio State University Library, USA KKL1315.3 .K68 2012
47.	Saša Milić	Ideas and teaching plans for inclusive education	Montenegro University Library, MONTENEGRO 37-054.57(=214.58)
48.	Pavle Goranović (Ed.)	Zdravi stilovi života : izborni predmet I ili II razred gimnazije : predmetni program	Đurđe Crnojević' National Library, MONTENEGRO 373.5.016:613(497.16)(035)
49.	Vesna Lazović	Nacionalno testiranje učenika III i VI razreda devetogodisnje osnovne skole	Đurđe Crnojević' National Library, MONTENEGRO 371,26: 811.163.4 (497,16) (047)
50.	Dragan Bogojević	Naša škola : istraživanje : primjena reformskih rješenja u osnovnim školama i gimnazijama u Crnoj Gori : analiza rezultata sa preporukama	Montenegro University Library, MONTENEGRO 373.3/.4.014.3(497.16)
51.	Ministarstvo prosvjete i nauke Crne Gore	Program rada stručnih službi u školskim i predškolskim ustanovama : (pedagog, psiholog, logoped i defektolog)	Montenegro University Library, MONTENEGRO 371.12:37-051]:373.3/.6(083.97)
52.	Dušanka Popović, Ljiljana Subotić, Vidosava Kašćelan	Interaktivna obuka : program za trenere	Montenegro University Library, MONTENEGRO 371.311.1(035)

DÜNYA'DA İLK 500'E GİREN ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNDEKİ KİTAP LİSTESİ

IVPE tarafından yayımlanan ve YÖK tarafından tanınan sıralama kuruluşlarınca belirlenen dünyada ilk 500'e giren üniversite kütüphanelerinden seçilmiş 25 kitap listesi

YÖK TARAFINDAN TANINAN SIRALAMA KURULUŞLARI: URAP, ARWU, Leiden Ranking, Times Higher, QS World Rankings

NUMBER	AUTHOR	BOOK NAME	LIBRARY NAME and CATALOG NUMBER
1.	Mijušković, Milorad	Prilozi proučavanju biljnih bolesti u Crnoj Gori	Berkeley University Library, USA SB605.M66 M55 2002
2.	Lunji, Mentor	Towards a new Engineering : reflections of a practitioner	University of Belgrade, Serbia 300491715
3.	Đorđević, Branislav	Hidroenergetski potencijali Crne Gore : mogućnosti korišćenja za razvoj i unapređenje životne sredine	University of Ljubljana, Slovenia GS 584434
4.	Vukotić, Dragutin P.Kovačević, Zoran Bukelić, Jovan	Asocialities in Medical Science and Practice	Berkeley University Library, USA R725.5 .V85 2007
5.	Kadijević, Zdravko N.	Smoking As a Risk Factor	Berkeley University Library, USA RC567 .K33 2011
6.	Branislav Marović;	Crmnica : ličnosti	Columbia University, Library, USA DR1925.C75 C75 2014g
7.	Mijušković, Milorad	Prilozi proučavanju biljnih bolesti u Crnoj Gori	Berkeley University Library, USA SB605.M66 M55 2002
8.	Nezir Çitaku	Arsimi fillor në komunën e Skënderajt në shek. XX	Stanford University, Library,USA LA1040. K67 C58 2011
9.	Jovanović, Miodrag V.	Poluglasnici i jat u crnogorskim govorima	University of Ljubljana Library, Slovenia GS I 726810
10.	Ruzhdi Hasanaga	Frazeologji dhe fjalë të urta: (shqiptarëve në Mal të Zi)	Harvard University Library, USA PG9598.M66 H37 2016
11.	Dušan J Martinović; Dragan K Vukčević	Književnost Crne gore do 1941. godine	University of Toronto Library, Canada Z443.83 .M66 M37 2007
12.	Vujica Ognjenović	Prevedena književnost : kritike i prikazi	University of Illinois Library, USA 011.73 Og5p
13.	Nikčević, Vojislav	Štokavski dijasistem : norma i kodifikacija	Wienne University-Austria 53B-358
14.	Dušan J Martinović; Dragan K Vukčević	Književnost Crne gore do 1941. godine	University of Totonto Library, Canada Z443.83 .M66 M37 2007
15.	Zlatko Zlatičanin	Mikrokosmos u njegoševoj "Luči mikrokozma"	Cornell University Library, USA PG1418.P4 L83 2013
16.	Burić, Dragan Ducić, Vladan Luković, Jelena	Climate variability in Montenegro in second half of the XX and the beginning of the XXI century	Yale University Library, USA QC903.2.M68 B87 2011
17.	Zoran Ristović : život i rad	Martinović, Dušan J.	Stanford University, USA PG1419.28 .I84 Z845 2008
18.	Dragan Bogojević; Jean- Jacques Tatin-Gourie	L'imaginaire du Monténégro chez les voyageurs français du XIXème siècle	University of Washington, USA DR1817 .B64 2006
19.	Qani Osmani	Demokracia dhe partitë politike shqiptare në Mal të Zi	Columbia University- USA JN9619.A795 O85 2016g
20.	Boško Markov Jovanović	Monografija Cuca: otimanje od zaborava	Yale UniversitYLibrary, USA DR1928.C83 J68 2013
21.	Lindur në provincë.	Arian Leka.	Toronto University,Canada10579666
22.	Razgovori	Radovan Radonjić	Pittsburgh University, USA 1079363920
23.	Monografija Cuca: otimanje od zaborava	Boško Markov Jovanović	Yale University Library, USA DR1928.C83 J68 2013
24.	Ruzhdi Hasanaga	Frazeologji dhe fjalë të urta: (shqiptarëve në Mal të Zi)	Harvard University Library, USA PG9598.M66 H37 2016
25.	Vujica Ognjenović	Prevedena književnost : kritike i prikazi	University of Illinois Library, USA 011.73 Og5p